

VOOR WIE IS DE KERK?

De Sint-Willibrordskerk is vermoedelijk de mooiste kerk van Utrecht. In 1967 besloot het bisdom Utrecht de kerk te verkopen. Ze verkeerde toen in een ellendige staat: het water liep langs het dak naar binnen en de muurschilderingen waren geruïneerd.

Een privé-initiatief redde de kerk via crowd-funding en overheidsgeld. Vandaag is het een rijksmonument en een „modelproject voor instandhouding van Europees architectonisch erfgoed“. Een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) is nu eigenaar van de kerk en covert de kosten via donaties en verhuur, o.a. aan de Stichting Sint Willibrord Apostolaat die er rooms-katholieke erediensten houdt in het Latijn.

Ik raakte gefascineerd door deze kerk toen SPRINGfestival, waar ik artistiek directeur van ben, op zoek ging naar een locatie voor een theaterproject van Dries Verhoeven. In „De Uitvaart“ stelt deze Utrechtse maker vragen over de waarden in onze samenleving. Is de multi-culturele samenleving echt dood? Hebben we privacy helemaal opgegeven? Is de tijd van de verzorgingsstaat voorbij? Hij koos daarbij voor de vorm van een begrafenisceremonie om de veranderende waarden van deze tijd ter discussie te stellen. Hoe dierbaar waren die waarden ons? Huilen we als we ze voorgoed vaarwel zeggen? Of leven die waarden misschien toch nog onder ons?

„De Uitvaart“ verwijst naar de kracht van religieuze rituelen, van geloof en spiritualiteit en toont wat veel mensen missen in een geseclariseerde wereld. Dit verlies wordt verbonden met het mogelijk verlies van andere belangrijke waarden in onze samenleving. Een uitgelezen kans voor de Kerk om het over humane waarden te hebben! Het St. Willibrords Apostolaat postte echter deze boodschap op zijn facebookpagina : „Theatervoorstellingen zijn helemaal niet toegestaan in een kerk.“ (In Bavaria waar ik opgroeide in een katholieke familie werd er in haast elke kerk met Kerstmis een „Kerstspel“ opgevoerd, waarin de geboorte van Jezus Christus werd nagespeeld. Zouden alle kerken in Bavaria nu ontwijd moeten worden?

Over de vraag naar humane waarden zouden kunstenaars en culturele organisaties een vruchtbare dialoog kunnen aangaan met gelovigen en hun kerken. Maar deze kans is helaas overschaduwed door een discussie die aangevuurd wordt door dogmatiek.

„Het gaat hier niet om de intentie van de theatermaker of onze eigen subjectieve meningen over wat kan en wat niet kan, maar om wat de Kerk hierover zegt.“ Maar wie is de kerk? En voor wie is de kerk?

Het is belangrijk dat overtuigde gelovigen een plek krijgen in de gemeenschap. Maar kunnen zij eisen en bepalen wat er gebeurt in een gebouw dat niet van hen is? Kan een minderheid van de gelovigen bepalen wat het geloof is voor iedereen? De discussie over „De Uitvaart“ toont ons vooral waarom de kerk zoveel gelovigen heeft verloren.

Desalnietemin hoop ik dat iedereen vrede en zielerust vindt, en een plek om zijn geloof te beleven zonder dat anderen daar de regels voor bepalen.

Rainer Hofmann

Artistiek directeur SPRING Performing Arts Festival Utrecht

FOR WHOM IS THE CHURCH?

The St. Willibrordskerk is probably the most beautiful church in Utrecht. In 1967, in times of declining numbers of believers, the bisdom Utrecht decided to sell this beautiful monument, which was in a miserable state with water running through the roof and wall paintings ruined. It seemed too expensive.

A private initiative saved the church with crowd-funding and public money. Today it is a rijksmonument and a „modelproject voor instandhouding van Europees architectonisch erfgoed“. An Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) owns the church and covers the costs through donations and renting it out, for example to the Stichting Sint Willibrord Apostolaat, which holds roman-catholic services in Latin.

I was fascinated by the church, when SPRING Festival, of which I am artistic director, was looking for a location for a theatre project by Dries Verhoeven. In „De Uitvaart“ the Utrecht theatre maker is asking questions about values of our samenleving. Is the multiculturele samenleving really dead? Have we given up on privacy? Is the time of the verzorgingsstaat over? He chose for an uitvaart-ceremony as a form to discuss the changing values of our time. How dear were these values to us? Do we cry, when we say farewell to them? Or are they maybe still amongst us?

„De Uitvaart“ refers to the great power of religious rituals, of faith and spirituality, and shows what many people miss in a secular world. It links this loss to the possible loss of other important values of our civilisation. What a chance for a church to talk about humanity! Yet the St. Willibroords Apostolaat wrote on their facebook-site:

„Theatervoorstellingen zijn helemaal niet toegestaan in een kerk.“ (In Bavaria, where I grew up in a catholic family, every Christmas a „Krippenspiel“ (kertspeel) is put on stage in almost every church, where the birth of Jesus is impersonated. Are all Bavarian churches now desecrated?)

The question of human values could bring artists, arts organisations and believers and their churches in a fruitful dialogue. But it is overshadowed by a discussion fired by dogmatism: „Het gaat hier niet om de intentie van de theatermaker of onze eigen subjectieve meningen over wat kan en wat niet kan, maar om wat de Kerk hierover zegt.“ Who is the church? And for whom is it?

It is very important that strong believers have their place in society. But may they claim what may happen in a building, they do not own? May a minority define what faith is? The discussion about „De Uitvaart“ shows, why the church has lost so many believers. Nevertheless I hope that everybody finds their peace of mind and their place to practice their faith without setting rules for others.

Rainer Hofmann

Artistic Director SPRING Performing Arts Festival Utrecht